

Motion till riksdagen 2024/25:342

av Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S)

Arbetsmiljöarbete, regionala skyddsombud och Arbetsmiljöverket

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regionala skyddsombud ska få utökad tillträdesrätt till alla arbetsplatser som har kollektivavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att arbetsmiljöinspektörer får tillräcklig branschspecifik kunskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Ingen ska behöva bli sjuk, skada sig eller dö på eller av jobbet. Men i dag är det alltför många som varje dag riskerar sin kropp, hälsa – och ytterst sitt liv – på arbetet.

Under 2023 inträffade 55 arbetsolyckor med dödlig utgång i den svenska arbetskraften. Ytterligare 8 personer, som inte tillhörde den svenska arbetskraften, omkom i arbetsolyckor. Det är en kraftig ökning från tidigare ca 40 dödsolyckor per år i snitt från 2014–2023. Även den siffran är alldeles för hög och långt ifrån den nollvision som råder för dödsolyckor på arbetet.

Huvuddelen av ökningen under 2023 fanns inom branschgruppen Byggverksamhet.

Byggbranschen är en föränderlig bransch där arbetsplatserna ändras i snabb takt. Detta gäller även arbetsmiljön. Att riskinventera en byggarbetsplats skiljer sig milsvida från att tex göra detsamma inom industrin. Där står maskinerna på samma ställe som de alltid har gjort medan en byggarbetsplats kan te sig som ett helt nytt ställe på väldigt kort tid.

Om regionala skyddsombud (RSO) skulle få till alla arbetsplatser i Sverige skulle det vara ett viktigt steg i att få ordning och reda på svenska arbetsplatser.

De regionala skyddsombuden är viktiga för att öka säkerheten och minska riskerna på arbetsplatser som saknar en egen lokal skyddsorganisation.

Deras insatser räddar liv.

De stöttar både anställda och arbetsgivare i deras dagliga arbetsmiljöarbete. Det är självklart att de regionala skyddsombuden bör få möjlighet att besöka fler arbetsställen. Därför är kravet att arbetsmiljölagen ändras så att regionala skyddsombud får utökad tillträdesrätt till alla arbetsplatser som har kollektivavtal. Framför allt inom bygg- och anläggningsbranschen har andelen utstationerade arbetare ökat markant. Det finns i dag arbetsplatser där enbart utstationerad arbetskraft jobbar. Där saknas ofta både kunskap om svenska arbetsmiljöregler och förutsättningar för en fungerande samverkan mellan företagsledning och fackliga skyddsombud om arbetsmiljön. Risken för ohälsa och allvarliga olyckor är mycket högre på sådana arbetsplatser.

Den allvarliga dödsolyckan i Sundbyberg med fem omkomna byggnadsarbetare visar tydligt på hur illa det är ställt på arbetsplatserna. 119 underentreprenörer utspridda på fem led. Fyra dagar efter olyckan kunde inte deras arbetsgivare med säkerhet säga om hans anställda befunnit sig i hissen och om de levde eller inte.

För att förstå sig på denna komplexitet krävs erfarenhet och en speciell sakkunskap inom bygg. Dagens arbetsmiljöverk saknar många gånger denna speciella kunskap då inspektörerna skall kunna agera inom hela arbetsmarknaden. Så har det inte alltid varit. Förr fanns det arbetsmiljöinspektörer med särskild kunskap inom byggbranschen som enbart inriktade sig mot byggarbetsplatser. De som arbetar i byggbranschen tillhör tyvärr dem med sämst statistik vad det gäller arbetsrelaterad sjukdom, skador och dödsfall. För att komma till bukt med detta behöver vi arbetsmiljöinspektörer som enbart inriktar sitt arbete gentemot byggbranschen.

I den förra regeringens regleringsbrev för 2020 har regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att redovisa hur myndigheten säkerställer att myndighetens inspektörer har tillräcklig branschkunskap. Den dåvarande S-ledda regeringen gav myndigheten uppdraget som ett led i arbetet för att förhindra dödsolyckor i arbetslivet.

En nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet är ett av de tre prioriterade områdena i den nuvarande arbetsmiljöstrategin för 2016–2020 och 2021–2025. Branscher som är särskilt drabbade av dödsolyckor är till exempel bygg- och transportbranschen. I mars 2019 höll dåvarande arbetsmarknadsminister Ylva Johansson ett möte om dödsolyckor i arbetslivet med myndigheter och arbetsmarknadens parter i några av de mest olycksdrabbade branscherna. Vid mötet lyftes frågan om vikten av tillräcklig branschkunskap hos Arbetsmiljöverkets inspektörer. I Arbetsmiljöverkets regleringsbrev för 2020 har regeringen därför gett ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att redovisa hur myndigheten säkerställer att inspektörerna har tillräcklig branschkunskap.

Inget annat än en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet kan gälla. Arbetsgivaren är alltid ytterst ansvarig för arbetsmiljön på arbetsplatsen. Vid möten med arbetsmarknadens parter har behovet av god branschkunskap hos arbetsmiljöverkets inspektörer lyfts som en viktig åtgärd för att förhindra dödsolyckor i arbetslivet.

Det är dags att ta ytterligare steg för att få ordning på svensk arbetsmarknad.

Leif Nysmed (S)

Lars Mejern Larsson (S)